

Ana VULPE,
Institutului de Filologie Română
„Bogdan Petriceicu-Hasdeu”
(Chișinău)

VERONICA PĂCURARU.
SEMNLUL LEXICAL ȘI
DEZAMBIGUIZAREA LUI SEMANTICĂ.
CHIȘINĂU: PRO LIBRA, 2017, 264 P.

**Veronica Păcuraru. Lexical sing and its semantic disambiguation.
Chișinău: Pro Libra, 2017, 264 p.**

Veronica Păcuraru a fost și rămâne, în memoria celor ce au cunoscut-o, o personalitate deosebită în lingvistica noastră. Formată la școala lingvistică a academicianul Silviu Berejan, Veronica Păcuraru a fost o cercetătoare erudită, dotată cu o remarcabilă capacitate de a înțelege și a explica lucrurile. Manifestând interes față de mai multe domenii ale limbii, precum lingvistică romanică, filosofie a limbajului, semantică și pragmatică, traductologie etc., cele de lexicologie și lexicografie i-au suscitât atenția în mod deosebit. Ultima lucrare elaborată de regretata Veronica Păcuraru referitoare la problemele de lexicologie și lexicografie, întrețesute armonios cu cele de semantică, este „Semnul lexical și dezambiguizarea lui semantică”, asupra căreia a trudit, practic, până în cea din urmă suflare. E un studiu amplu, realizat în cunoștință de cauză și cu multă dăruire de sine. Autoarea abordează o serie întreagă de probleme, atât de natură teoretică, cât și practică, referitoare la semnul lexical. Acesta este analizat, cu lux de amănunte, în relație directă cu alte noțiuni apropiate ca *semnificație*, *referință*, *desemnare*, *denotație* etc. (a se vedea cap. „Caracteristicile pertinente ale semnului lexical din perspectiva identității semantice și a tratamentului lexicografic”, pp. 15-107).

Luând în considerare opiniile diferitor lingviști notorii, Veronica Păcuraru nu ezită să formuleze definiții proprii, definiții pertinente, de altfel, pentru mai multe noțiuni de bază ale semanticii lexicale (*polisemie*, *omonimie*, *sinonimie*, *antonimie*, *ambiguitate*, *dezambiguitate* etc.). Toate acestea sunt abordate și din perspectiva tratamentului lexicografic. Or, aspectele semantice cercetate de autoare converg spre o interpretare lexicografică foarte complexă în cap. „Mențiunile lexicografice și rolul lor în dezambiguizarea semantică a semnelor lexicale” (pp. 139-181): semantizarea semnelor lexicale în dicționar; componentele discursului lexicografic, definiția lexicografică și funcția ei semantico-dezambiguizatoare; descrierea lexicografică și dezambiguizarea semantică specifică a verbelor; mențiunile (mărcile) lexicografice și rolul lor în dezambiguizarea semantică a semnelor lexicale etc. Autoarea remarcă, pe bună dreptate, că cel mai frecvent și eficace mijloc de dezambiguizare semantică în cazul polisemiei în sincronie este valorificarea sensurilor diferite ale acestora prin expansiune contextuală. Suscită atenția seria de modele de dezambiguizare semantică a semnelor lexicale, propusă spre atenția specialiștilor în domeniu. De ex., în subcapitolul „Prezentarea în dicționar a potențelor combinatorii ale semnelor lexicale – adjective, ca mijloc de eliminare a ambiguităților semantice de limbă (pp. 173-178), cercetătoarea specifică următoarele:

„Evident, dezambiguizarea semantică a unui adjectiv, în special a unui polisemantic, impune, din perspectivă lexicografică, ca o condiție sine qua non, precizarea maximă a naturii semantice a numelui-referent, purtător al calității, al însușirii denumite de adjectiv” (p. 176).

În cap. „Mecanismele de construcție și de articulare referențială a sensului ca mijloace semantico-dezambiguizatoare ale semnului lexical în discurs” Veronica Păcuraru insistă în mod judicios asupra ideii că anume discursul este acel palier lingvistic care „permite actualizarea plenară a conținutului semantic al semnului lexical, ca principal component al sensului global al discursului... . Or, semnul lexical rămâne ambiguu, nedeterminat din punct de vedere semantic, practic, atâta timp, cât el este considerat în mod izolat, în afara contextului de utilizare” (p. 191). În continuare cercetătoarea descrie strategiile de dezambiguizare semantică a semnului lexical din perspectiva diferitor structuri referențiale.

Un capitol aparține celui cu titlul „Lexicografia românească între tradiție și inovație. Perspective ale lexicografiei explicative informatizate”, în care se descriu problemele referitoare la evoluția lexicografiei în epoca erei informaționale. Din acest unghi de vedere, cercetătoarea Veronica Păcuraru afirmă că „în lexicografia limbilor naturale din întreaga lume se observă actualmente un amplu și intens proces de schimbare, de modernizare și de optimizare a mijloacelor de elaborare și redactare a lucrărilor lexicografice...” (p. 222). Autoarea analizează tipurile de surse și resurse electronice de limba română, insistând, în speță, asupra celor lexicografice. În acest context remarcăm că pentru alte limbi europene starea de lucruri la acest capitol este mult mai avansată, iar în Republica Moldova procesul decurge extrem de lent. Or, un fenomen ca acesta necesită actualizarea permanentă a informației. Din acest punct de vedere, e necesară în continuare: realizarea (în paralel) a unor dicționare (online), plecând de la corpusuri de texte din ce în ce mai mari și cu instrumente variate (cu ajutorul unor programe de extragere de exemple); realizarea de corpusuri noi lexicografice; realizarea unor corpusuri de texte pentru limba română (proces în curs de realizare, deocamdată, nesistematic; a se vedea în acest sens și unele lucrări ale cercetătorilor români Gabriela Haja, Elena Dănilă, Marius-Radu Clim ș.a.).

Lucrarea este bine structurată, redactată într-un limbaj științific coerent, cu un aparat terminologic bine pus la punct, utilizat univoc. Merită apreciere maniera elegantă a autoarei de prezentare a materialului. Atrage atenția și numărul impunător de referințe bibliografice (lucrări teoretice, dicționare, periodice etc.).

Textul propriu-zis al cercetării monografice este precedat de o prefață, semnată de dr. habilitat, prof. Vasile Bahnaru, intitulată foarte sugestiv „Veronica Păcuraru, Doamna Limbii Române”, în care se expun succint și evaluativ problemele luate în discuție de autoare în lucrarea de față.

În baza celor analizate și expuse supra, susținem, o dată în plus, că lucrarea regeratei lingviste Veronica Păcuraru „Semnul lexical și dezambiguizarea lui semantică” constituie un studiu serios și complex privind o serie de probleme ce țin de semantică, de teoria și, mai ales, practica elaborării dicționarilor, un studiu realizat la cote valorice înalte. Este și va fi, cu siguranță, o carte de referință pentru cercetătorii în domeniu. Avem ferma convingere, întrucât i-am cunoscut îndeaproape calitățile profesionale deosebite.